

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Bydgoszczy

LBY.410.004.02.2019

Mirosław Bartulewicz
Komendant
Straży Miejskiej w Toruniu
88-100 Toruń, ul. Grudziądzka 157

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/066

Postępowanie ze zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi) na terenie miast.

I. Dane identyfikacyjne

<i>Jednostka kontrolowana</i>	Straż Miejska w Toruniu, ul. Grudziądzka 157, 88-100 Toruń
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Mirosław Bartulewicz – Komendant Straży Miejskiej ¹ , od 1 lipca 2012 r.
<i>Zakres przedmiotowy kontroli</i>	Organizacja i realizacja zadań związanych z obecnością zwierząt wolno żyjących (dzikich) na terenie miasta w aspekcie ich ochrony i opieki, a także porządku publicznego i bezpieczeństwa mieszkańców.
<i>Okres objęty kontrolą</i>	1 stycznia 2017 r. – do czasu zakończenia kontroli, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
<i>Podstawa prawna podjęcia kontroli</i>	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy
<i>Kontroler</i>	Andrzej Grzymysławski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBY/59/2019 z 4 kwietnia 2019 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Straż Miejska w Toruniu⁴ była przygotowana do realizacji zadań związanych z obecnością zwierząt wolno żyjących (dzikich)⁵ na terenie Miasta Torunia⁶ w aspekcie ich ochrony i opieki, a także porządku publicznego i bezpieczeństwa mieszkańców.

Strażnicy miejscy wykonujący zadania związane z obecnością zwierząt wolno żyjących na terenie Miasta posiadali stosowne kwalifikacje, a także przechodzili szkolenia w zakresie postępowania ze zwierzętami oraz dysponowali sprzętem niezbędnym do realizacji tych zadań.

SM prawidłowo podejmowała interwencje w przypadku zgłoszenia zdarzeń z udziałem zwierząt wolno żyjących (dzikich). W zakresie ochrony tych zwierząt oraz przeciwdziałania zagrożeniom z ich strony SM współpracowała z innymi instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi oraz prowadziła akcje edukacyjno-informacyjne.

¹ Dalej: „Komendant”.

² Dz. U. z 2019 r. poz. 489; dalej: „ustawa o NIK”.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej: „Straż Miejska” lub „SM”.

⁵ Zgodnie z art. 4 pkt. 21 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2019 r. poz. 122), są to zwierzęta nieudomowione, żyjące w warunkach niezależnych od człowieka.

⁶ Dalej: „Miasto”.

Opis stanu
faktycznego

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą zadania związane z pojawieniem się i obecnością zwierząt wolno żyjących (dzikich) na terenie Miasta były określone w zakresach obowiązków sześciu pracowników, pełniących służbę w Wydziale II Dzielnicowych⁷.

(dowód: akta kontroli str. 10-15, 30, 33, 36, 40, 42, 47-72)

Troje pracowników SM posiadało wykształcenie z zakresu weterynarii, a jedna z tych osób – także z zakresu ochrony środowiska. Pracownik ten ukończył również kurs ratownika zwierząt.

(dowód: akta kontroli str. 17-23, 29, 32, 35)

Strażnicy miejscy, realizujący zadania związane ze zwierzętami wolno żyjącymi, uczestniczyli w latach 2013-2018 w pięciu prowadzonych przez podmioty zewnętrzne⁸ szkoleniach, dotyczących m.in.: obecności dzikich zwierząt na terenach zabudowanych, postępowania w sytuacji kontaktu ze zwierzętami wolno żyjącymi, wyłapywania zwierząt oraz ochrony przyrody w prawie i praktyce.

(dowód: akta kontroli str. 5-6, 24-28, 38-39, 44-46)

W okresie objętym kontrolą w Straży Miejskiej obowiązywała, zatwierdzona przez Prezydenta Miasta i uzgodniona m.in. z przedstawicielem SM, „Procedura postępowania w przypadku pojawienia się na terenie Miasta Torunia zwierząt stwarzających niebezpieczeństwo dla ludzi”⁹. Procedura określała schemat współdziałania Komendy Miejskiej Policji, Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej, Straży Miejskiej, Pogotowia Ratunkowego, Toruńskiego Centrum Zarządzania Kryzysowego¹⁰ oraz realizującego zadanie lekarza weterynarii w sytuacji powzięcia informacji o zwierzęciu (stadzie zwierząt) stwarzającym zagrożenie dla ludzi w miejscu publicznym.

Zgodnie z Procedurą, zadaniem Straży Miejskiej było: odebranie zgłoszenia przez dyżurnego; przekazanie zgłoszenia patrolowi SM lub Policji¹¹, z prośbą o dokonanie oceny zagrożenia dla ludzi; w przypadku fałszywego zgłoszenia – przekazanie informacji TCZK i zakończenie działania; w przypadku potencjalnego zagrożenia dla ludzi – przekazanie zgłoszenia dyżurnemu TCZK z żądaniem uruchomienia działania; powiadomienie wg potrzeb lekarza weterynarii.

(dowód: akta kontroli str. 152-153)

Organizacja i zasady pełnienia służby patrolowej przez dzielnicowych oraz służby dyżurnych SM były określone w Regulaminie pracy Straży Miejskiej¹² oraz w Zarządzeniu w sprawie organizacji i zasad pełnienia służby dyżurnych SM.

Powyższe zarządzenia zawierały uregulowania dotyczące m.in.: przyjmowania i rejestrowania zgłoszeń, inicjowania działań i podejmowania interwencji,

⁷ Według stanu na 31 grudnia 2017 r. i 2018 r. oraz 31 marca 2019 r. w SM było odpowiednio: 119, 111 i 106 etatów strażników, w tym po sześć etatów zajmowali strażnicy posiadający w zakresach swoich obowiązków zadania dotyczące postępowania m.in. ze zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi).

⁸ M.in. przez Ośrodek Rehabilitacji Zwierząt Dzikich „Animal Patrol” z siedzibą w Kobyłarni, Polski Związek Łowiecki oraz Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska.

⁹ Dalej: „Procedura”.

¹⁰ Dalej: „TCZK”.

¹¹ W zależności od okoliczności zaistniałego zdarzenia – zgodnie z § 5 pkt 8 lit. c zarządzenia nr 8/2017 Komendanta Straży Miejskiej w Toruniu z dnia 7 lipca 2017 r. w sprawie organizacji i zasad pełnienia służby dyżurnych Straży Miejskiej w Toruniu (dalej: „Zarządzenie w sprawie organizacji i zasad pełnienia służby dyżurnych SM”).

¹² Stanowiącym załącznik do zarządzenia nr 1/2017 Komendanta Straży Miejskiej w Toruniu z dnia 1 lutego 2017 r. w sprawie Regulaminu pracy Straży Miejskiej w Toruniu.

dokumentowania czynności służbowych oraz nadzoru nad pełnieniem służby patrolowej.

(dowód: akta kontroli str. 73-151)

Zasady postępowania dotyczące zdarzeń z udziałem zwierząt wolno żyjących były określone także w umowach zawartych przez Straż Miejską z podmiotami świadczącymi usługi w zakresie diagnozowania, leczenia i rehabilitacji zwierząt wolno żyjących przekazywanych przez SM tym podmiotom¹³.

(dowód: akta kontroli str. 154-171)

Straż Miejska dysponowała wyposażeniem adekwatnym do przypisanych jej zadań związanych z podejmowaniem interwencji w sytuacji zagrożeń powodowanych przez zwierzęta wolno żyjące (dzikie). Wyposażenie to obejmowało m.in.: transportery do przemieszczania zwierząt, rękawice wzmacniane – skórzane i stalowe, podbieraki, siatki weterynaryjne – chwytaki i rzutki, poskrom na psy, chwytak na węże, nosze dla zwierząt, maty grzewcze, kuwety, terrarium z wyposażeniem, zestaw do karmienia szczeniąt, klatki dla gryzoni, wolierę zewnętrzną, kombinezony na szerszenie, raki do cięcia drutu, piłę do drewna, sekator, liny, endoskop, samochód z klatką transportową.

(dowód: akta kontroli str. 172-178)

W latach 2017-2019 (I kwartał) w Straży Miejskiej odnotowano odpowiednio: 802, 1045 i 132 zgłoszenia i związane z nimi interwencje dotyczące zdarzeń z udziałem zwierząt wolno żyjących (dzikich). W powyższym okresie na jednego strażnika oddelegowanego do tych zadań przypadało średnio 330 interwencji, z tego: 134 w 2017 r., 174 w 2018 r. i 22 w I kwartale 2019 r.

Komendant podał, że brak jest możliwości zweryfikowania źródeł pochodzenia zgłoszeń dotyczących zwierząt wolno żyjących; w SM nie prowadzi się statystyki tych zgłoszeń z podziałem na źródła ich pochodzenia; zgłoszenia były dokonywane przez mieszkańców, urzędników, podmioty zajmujące się ochroną zwierząt oraz gabinety weterynaryjne.

W związku ze zgłoszeniami odłowiono łącznie 1 470 zwierząt wolno żyjących¹⁴, w tym: 201 ssaków¹⁵, 1 243 ptaki¹⁶, 12 gadów¹⁷ i 14 rojów owadów (os, pszczoł i szerszeni)¹⁸.

(dowód: akta kontroli str. 179-183)

Badaniem objęto 15 (po pięć z każdego roku) zdarzeń dotyczących zwierząt wolno żyjących. Zgłoszenia i podjęte w związku z tymi zgłoszeniami interwencje dotyczyły: w ośmiu przypadkach – ssaków (borsuka, nietoperza, kuny, dzików, zająca, saren), w sześciu – ptaków (gołębi, kaczek, gawrona), w jednym - gada (zaskrońca).

W pięciu przypadkach, dotyczących rannych zwierząt (gołąb, kaczka, gawron, kuna, jenot), zwierzęta te zostały przez SM odłowione i przekazane lekarzowi weterynarii,

¹³ Tj.: porozumieniu/umowach zawartych 23 marca 2016 r., 22 grudnia 2016 r. i 2 stycznia 2018 r. w celu realizacji współpracy w zakresie diagnozowania stanu zdrowia zwierząt (z wyłączeniem zwierząt towarzyszących) dowiezionych przez SM (dalej: „umowa z Kliniką”) oraz umowach zawartych 6 kwietnia 2017 r. i 15 stycznia 2019 r. w przedmiocie świadczenia usług weterynaryjnych w zakresie rehabilitacji zwierząt wolno żyjących, zbadanych przez lekarza weterynarii i zakwalifikowanych do rehabilitacji, dostarczonych przez SM, a po leczeniu/rehabilitacji wprowadzonych do środowiska naturalnego (dalej: „umowa z ORZD”).

¹⁴ 540 w 2017 r., 869 w 2018 r. i 61 w I kwartale 2019 r.

¹⁵ 81 w 2017 r., 112 w 2018 r. i 8 w I kwartale 2019 r.

¹⁶ 447 w 2017 r., 743 w 2018 r. i 53 w I kwartale 2019 r.

¹⁷ 3 w 2017 r. i 9 w 2018 r.

¹⁸ 9 w 2017 r. i 5 w 2018 r.

który – ze względu na duże obrażenia zwierząt lub brak poprawy stanu zdrowia po zastosowanym leczeniu i obserwacji – dokonał ich eutanazji. W wyniku pozostałych interwencji: zwierzęta zostały odłowione i wypuszczone do ich środowiska naturalnego (borsuk, nietoperz, kaczka z młodymi, zaskroniec), pozostawione w miejscu interwencji (gniazdo gołębia z młodymi), przekazane do ośrodka rehabilitacji zwierząt (zając i gołąb). W trzech przypadkach (dotyczących dzików, saren i łosia) zwierzęta zostały przepłoszone lub same opuściły tereny zabudowane. Przebieg powyższych zdarzeń został udokumentowany przez interweniujących strażników w notatkach służbowych oraz zarejestrowany przez dyspozytora (dyżurnego SM) w systemie informatycznym SM. Dane w systemie obejmowały, m.in.: numer zdarzenia, datę, godzinę i treść zgłoszenia, dane zgłaszającego lub informację „osoba anonimowa”, adres (miejsce) zdarzenia, dane o przekazaniu informacji patrolowi SM oraz o przebiegu i zakończeniu interwencji. W przypadku powyższych zdarzeń czas od przyjęcia zgłoszenia do zakończenia interwencji wynosił od 16 do 114 minut (średnio 65 minut).

(dowód: akta kontroli str. 184-211, 242-271)

W okresie objętym kontrolą wystąpiły trzy przypadki (dwa w 2017 r. i jeden w 2018 r.) stwierdzenia przez strażników miejskich konieczności bezzwłocznego uśmiercenia zwierząt (dwa łosie i sarna), ze względu na doznane obrażenia po potrąceniu przez samochód (sarna) oraz próbie sforsowania ogrodzeń (łosie). W przypadku dwóch z ww. zdarzeń ranne zwierzęta zostały poddane eutanazji przez lekarza weterynarii, zgodnie z § 1 ust. 2 i 6 umowy z Kliniką. W trzecim przypadku przybyły na miejsce zdarzenia lekarz weterynarii stwierdził zgon zwierzęcia. W powyższych zdarzeniach czas od przyjęcia zgłoszenia do zakończenia interwencji (przekazania zwłok zwierząt do utylizacji) wynosił od 1 godz. i 4 min. do 3 godz. i 5 min.

(dowód: akta kontroli str. 212-214)

Przy realizacji działań dotyczących zdarzeń z udziałem zwierząt wolno żyjących Straż Miejska współpracowała m.in. z Kliniką Weterynaryjną w Toruniu i Ośrodkiem Rehabilitacji Zwierząt Dzikich w Kobylarni, na zasadach określonych w umowach zawartych z tymi podmiotami, a także z Policją i Państwową Strażą Pożarną, w sytuacjach wymagających interwencji tych służb.

(dowód: akta kontroli str. 154-164, 184-214)

Komendant podał, że SM w zakresie ochrony dzikich zwierząt i przeciwdziałania zagrożeniom z ich strony współpracowała także w sposób niesformalizowany z:

- Państwową Inspekcją Weterynaryjną w Toruniu – w sprawach z zakresu zapobiegania chorobom przenoszonym przez zwierzęta wolno żyjące (dzikie);
- Polskim Związkiem Łowieckim¹⁹ i Strażą Leśną – w zakresie migracji dzikich zwierząt na teren Miasta.

Efektom współpracy z PZŁ i Ośrodkiem Rehabilitacji Zwierząt Dzikich w Kobylarni, a także ze Schroniskiem dla Bezdomnych Zwierząt w Toruniu, były m.in. szkolenia prowadzone przez te podmioty dla Straży Miejskiej, dotyczące sposobów postępowania w kontaktach ze zwierzętami.

(dowód: akta kontroli str. 7, 24-25, 46)

W okresie objętym kontrolą Straż Miejska prowadziła, skierowane do mieszkańców Miasta, akcje edukacyjno-informacyjne, dotyczące postępowania ze zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi). Działania w powyższym zakresie realizowano na festynach

¹⁹ Dalej: „PZŁ”.

i imprezach plenerowych²⁰ oraz w szkołach, m.in. w 2018 r. przeprowadzono dla 182 uczniów szkół podstawowych zajęcia pn. „Co robi dzik w mieście?”.

(dowód: akta kontroli str. 215-231)

Komendant podał, że propagowanie odpowiednich postaw i apelowanie o właściwe zachowania w stosunku do znalezionych lub napotkanych dzikich zwierząt przedstawiano na bieżąco w programie „Aktualności Toruńskie” lokalnej telewizji kablowej oraz w programach „Zbliżenia” i „Spotkania z Ekologią” regionalnego kanału Telewizji Polskiej w Bydgoszczy.

(dowód: akta kontroli str. 7)

W okresie objętym kontrolą zagadnienia związane z postępowaniem ze zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi) na terenie Miasta nie były przedmiotem skarg, wniosków oraz wniosków o udzielenie informacji publicznej składanych do Straży Miejskiej.

(dowód: akta kontroli str. 7, 238-241)

*Stwierdzone
nieprawidłowości*

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

*Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń*

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Bydgoszcz, czerwca 2019 r.

Delegatura w Bydgoszczy

p.o. Dyrektor
Barbara Antkiewicz

kontroler:

Andrzej Grzymysławski
specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

.....
podpis

²⁰ Na podstawie przedłożonych dokumentów ustalono, że ww. działania (polegające m.in. na informowaniu o pracy Eko-Patrolu, zagrożeniach ze strony zwierząt, prezentacji sprzętu itp.) prowadzono podczas 12 imprez.